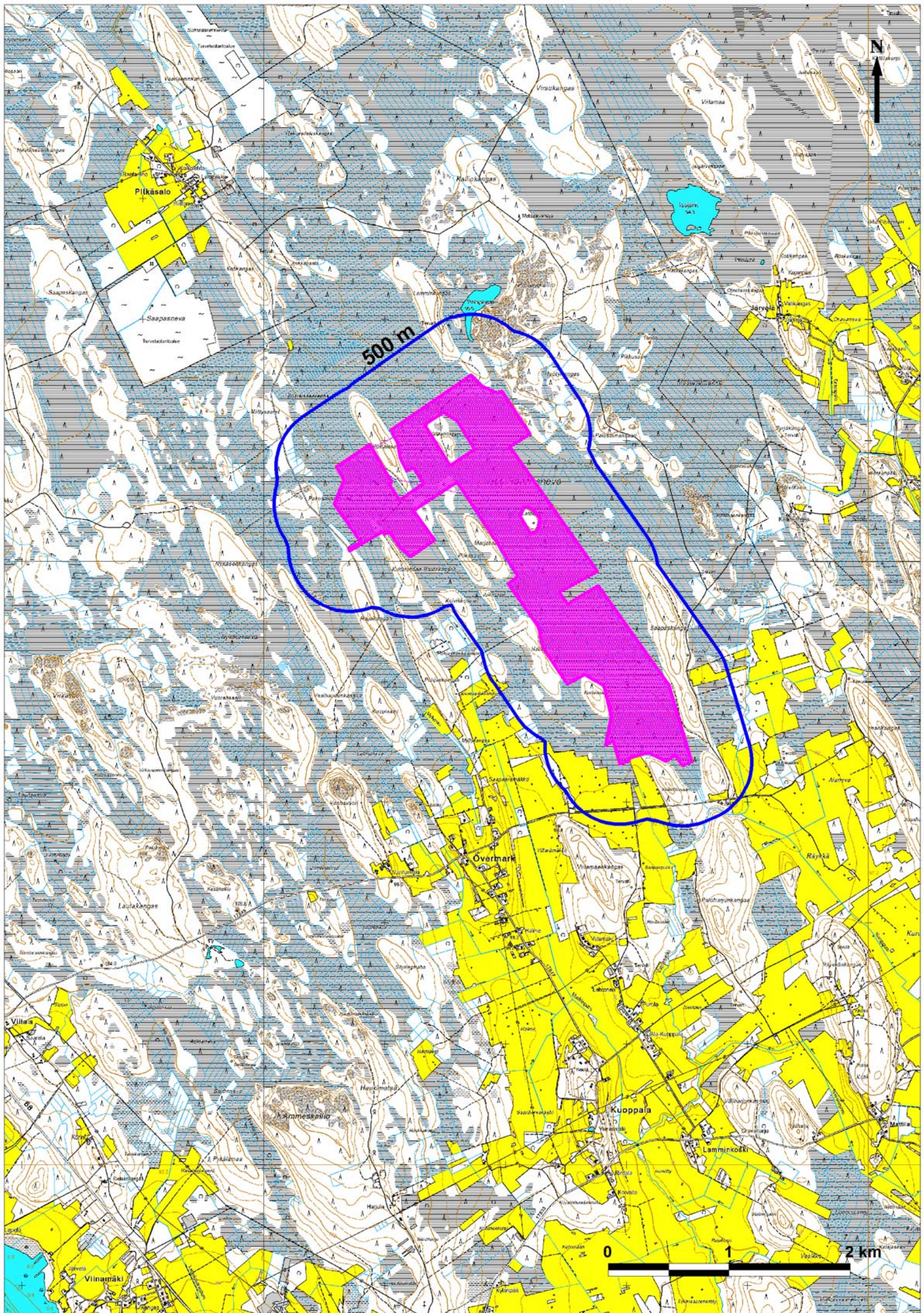

Liite 1

Iso-Saapasnevan lähialuekartta (1:40 000)

Liite 2

Yhteysviranomaisen lausunto hankkeen YVA-ohjelmasta

Vapo Oy
PL 22
40101 JYVÄSKYLÄ

Viite / Hänvisning

Asia / Ärende

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMASTA:

VAPO OY, ISO-SAAPASNEVAN TURVETUOTANTOALUE, LAPPAJÄRVI

1. HANKETIEDOT JA YVA-MENETTELY

Vapo Oy on hankkeesta vastaavana toimittanut 19.6.2008 Länsi-Suomen ympäristökeskukseen ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (YVA) annetun lain (468/1994, muutos 267/1999, muutos 458/2006) mukaisen arviointiohjelman **Iso-Saapasnevan turvetuotantoalueesta Lappajärvellä**. Arviointiohjelma on hankkeesta vastaavan suunnitelma hankkeen vaihtoehtoista, ympäristövaikutusten selvittämisestä ja arviointimenettelyn järjestämisestä.

Iso-Saapasneva sijaitsee Lappajärven kunnan alueella noin 10 km Lappajärven keskustaajamasta pohjoiskoilliseen. Hankealueen tuotantokelpoinen alue on metsäojitettua suoaluetta, jolla ei ole suoritettu turvetuotantoon liittyviä töitä. Hankealueen pinta-ala on noin 246 hehtaaria. Tästä on tuotantokelpoista alaa noin 184 hehtaaria. Loppuosa hankealueesta on tukialueita (tiestö, tuotantoalueen ja eristysojien väliset kaistat, turpeen varastointialueet ja ympäristönsuojelun vaatimat ratkaisut) sekä tuotantokelvottomia alueita. Hankealueesta on Vapo Oy:n omistuksessa 197,1 ha ja vuokrattua 48,9 ha.

Vapo Oy Energia on valtakunnallisesti energia-alalla toimiva yhtiö, joka tuottaa mm. polttoturvetta. Iso-Saapasnevan turvetuotantohankkeen tarkoituksena on valmistella suo turvetuotantokäyttöön ja tuottaa energiaturvetta teollisuuden ja yhdyskuntien käyttöön. Hankealueelta tuotettavan energiaturpeen pääkäyttäjät ovat Pietarsaassa sekä mahdollisesti myös Kokkolassa ja Seinäjoella sijaitsevat voimalaitokset. Hankkeen tarkoituksena on turvata lähialueiden turvetta käyttävien laitosten raaka-aineen saanti.

Hankkeen toteutuessa tuotantoalueelle kaivettaisiin kuivatusvaiheessa sarkaojia noin 500 metriä hehtaarille. Alueen kuivatusvedet johdettaisiin laskuoja pitkin Vieresjoen valuma-alueelle ja niistä edelleen Ähtävänjokeen. Alueella tuotettaisiin pääosin jauhemaista jyrshinturvetta mutta myös

palaturvetta. Suunnitellut turpeen tuotantomenetelmät hankealueella ovat jysinturpeelle haku-
menetelmä sekä imuvaunu tai mekaaninen kokoojavaunu, ympäristöturpeelle imuvaunumenetelmä
ja palaturpeelle palamenetelmä. Tuotanto alkaisi ohjelman mukaan aikaisintaan vuonna 2011 ja
kestäisi noin 20–25 vuotta.

Vesistöön kohdistuva kuormitus pyritään minimoimaan vesiensuojelujärjestelyillä. Ns. perustason
vesienkäsittelymenetelmiä ovat eristysojat, eroosion esto, sarkaojiin kaivettavat lietesvyennykset,
laskeutusaltaat, sarkaojien päisteputket tai muut padotusjärjestelyt sekä virtaaman säätö putkipa-
doilla ja sarkaojapidättimillä. Näiden lisäksi mahdollisia vesiensuojelumenetelmiä ovat pintavalu-
tus, kemiallinen käsittely, maaperäimeytys, haihdutusaltaat ja salaojitus. Kuivatus- ja vesiensuoje-
lusuunnitelma laaditaan YVA-menettelyn tulosten perusteella ympäristölupaprosessin yhteydessä.

Hankkeesta vastaava

Vapo Oy
PL 22
40101 JYVÄSKYLÄ

YVA-konsultti

WSP Environmental Oy
Wolffskavägen 36 M 10
65200 VAASA

Yhteysviranomainen

Länsi-Suomen ympäristökeskus
PL 262 (Koulukatu 19)
65101 VAASA

YVA-menettely

YVA-menettelyn tarkoituksena on edistää hankkeen kannalta merkittävien ympäristövaikutusten
tunnistamista, arviointia ja huomioonottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä lisätä kansa-
laisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia. YVA-menettelyssä ei tehdä hanketta koske-
via päätöksiä, vaan tavoitteena on tuottaa monipuolista tietoa päätöksenteon perustaksi.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma (YVA-ohjelma) on hankkeesta vastaavan suunnitelma sii-
tä, mitä vaihtoehtoja hankkeella on, mitä ympäristövaikutuksia aiotaan selvittää ja millä menetel-
millä sekä miten arviointimenettely tullaan järjestämään. Arviointiohjelmasta saatujen lausuntojen
ja mielipiteiden sekä selvitysten perusteella laaditaan ympäristövaikutusten arviointiselostus
(YVA-selostus), jossa esitetään tiedot hankkeesta ja sen vaihtoehtoista sekä yhtenäinen arvio nii-
den ympäristövaikutuksista. Yhteysviranomainen kokoaa eri tahoilta saatujen lausuntojen ja mie-
lipiteiden pohjalta oman lausuntonsa, jossa tarkastellaan arviointiselostusta koskevien YVA-
asetuksen mukaisten sisällöllisten vaatimusten toteutumista. Arviointiselostus ja siitä annettu yh-
teysviranomaisen lausunto liitetään mahdollisiin lupa- tai muihin hankkeen toteuttamista edellyt-
täviin hakemuksiin.

Ympäristövaikutusten arvioinnissa tarkasteltavat vaihtoehdot

Nollavaihtoehto (VE 0): Hanketta ei toteuteta ja alueen nykytilanne säilyy lähes ennallaan.

Laadittavan suunnitelman mukainen 1-vaihtoehto (VE 1): Turvetuotannon toteuttaminen koko
tuotantokelpoisella, noin 184 hehtaarin alueella ja siihen liittyvät vesienkäsittelymenetelmät. Alus-
tavan suunnitelman mukaan 1a-vaihtoehdossa vedet johdetaan ympärivuotisen pintavalutuskentän
tai -kenttien kautta Vierresjokeen.

Ohjelman mukaan turvetuotantohanke on alueellisesti sidoksissa kohdesuohon, joten vaihtoehtoi-
sia sijoituspaikkoja ei voida tarkastella. Tehtyjen selvitysten myötä hankkeen toteutusvaihtoehtoja
voi tulla lisää tai esitetty tuotantoalue supistua mahdollisten suojavyöhykkeiden takia. 1-

vaihtoehdossa tarkastellaan kaikkia teknis-taloudellisesti soveliaita toteutusvaihtoehtoja. YVA-menettelyssä tarkastellaan myös yleisesti eri jälkikäyttömuotojen toteuttamismahdollisuuksia hankealueella.

Hankkeen edellyttämät suunnitelmat, luvat ja päätökset

Hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely perustuu valtioneuvoston asetuksen ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (713/2006) 6 § kohtaan 2e) turvetuotanto, kun yhtenäiseksi katsottava tuotantopinta-ala on yli 150 hehtaaria.

Toiminta on ympäristölupavelvollinen ympäristönsuojelulain (86/2000) 28 §:n 1 momentin sekä ympäristönsuojeluasetuksen (169/2000) 1 §:n kohdan 7d) mukaan, koska kyseessä on yli 10 hehtaarin turvetuotantoalue ja siihen liittyvä ojitus. Toimivaltainen lupaviranomainen on ympäristönsuojeluasetuksen 5 §:n kohdan 5c) mukaan ympäristölupavirasto, tässä hankkeessa Länsi-Suomen ympäristölupavirasto.

Hankealueella on voimassa ympäristöministeriön 23.5.2005 vahvistama Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava. Hankealue sijaitsee Ähtävänjoen vesistöalueella (47), joka kuuluu maakuntakaavassa turvetuotantovyöhykkeeseen 2 (tt-2). Vesistöalueella on voimassa suunnittelumääräys III: turvetuotannon suunnittelussa on huomioitava vesistövaikutukset siten, että kokonaiskuormitus pysyy nykyisellä tasolla. Lisäksi voimassa on koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys I, jonka mukaan "Turvetuotantovyöhykkeen käytön suunnittelussa on otettava huomioon luonnonsuojelualueet sekä valtioneuvoston hyväksymät suojeluohjelmat ja -päätökset (LSL 77 §) sekä Natura 2000-verkosto. Turvetuotantoalueita perustettaessa tuotantoalueista tehdään asianmukaiset lupahakemukset lainsäädännön edellyttämine ympäristövaikutusten arviointineen ao. ympäristölupaviranomaisten käsiteltäväksi. Turvetuotantoon tulee ottaa ensisijaisesti entisiin tuotantoalueisiin liittyviä soita, ojitetuja soita tai sellaisia ojittamattomia soita, joiden luonnon- tai kulttuuriarvot eivät ole valtakunnallisesti tai seudullisesti merkittäviä. Suopohjien jälkikäytön suunnittelussa tulee ottaa huomioon alueelliset maankäyttötarpeet." Iso-Saapasnevan alue ei ole mukana kaavaselostuksen (s.59) maakunnallisesti merkittävien turvetuotantoalueiden luettelossa, jolla on useita turvetuotannossa olevia ja siihen soveltuvia soita.

Lappajärven yleiskaava-aluetta on lähimmillään noin 6 km:n etäisyydellä hankealueesta.

2. ARVIOINTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Arviointiohjelmasta on kuulutettu 10.7.–29.8.2008 Lappajärven ja Vetelin kuntien virallisilla ilmoitustauluilla ja pääkirjastoissa. Arviointiohjelma on ollut nähtävillä Lappajärven kunnanvirastossa ja pääkirjastossa sekä Vetelin kunnanvirastossa ja pääkirjastossa. Kuulutus on julkaistu alueella ilmestyvissä sanomalehdissä Ilkka (11.7.2008), Järviseudun Sanomat (16.7.2008) ja Perhönjokilaakso-lehti (17.7.2008). Kuulutus ja arviointiohjelma ovat olleet luettavissa myös ympäristöhallinnon internetsivuilla osoitteessa www.ymparisto.fi/lsu/yva-vireilla. Lisäksi Länsi-Suomen ympäristökeskus on antanut asian vireilläolosta lehdistötiedotteen 11.7.2008.

Hankkeen ympäristövaikutusten arviointia käsittelevä tiedotus- ja keskustelutilaisuus pidettiin 26.8.2008 valtion virastotalossa Lappajärvellä. Tilaisuudesta ilmoitettiin erillisillä lehti-ilmoituksilla em. lehdissä, sillä kuulutusta laadittaessa aikaa ja paikkaa ei saatu varmistettua. Tilaisuudessa oli 20 osanottajaa. Keskustelua käytiin mm. hankkeen vaikutuksesta Lappajärveen ja Pihlajalampeen sekä peltoviljelyyn, turvetuotantoalueiden osuudesta Lappajärven kokonaiskuormituksesta, vesienkäsittelymenetelmistä ja niiden toimivuudesta, suunnitellusta tiestöstä, palaturpeen myynnistä paikallisille sekä suojavyöhykkeistä. Järviseudun kalastuskunnan edustaja ilmaisi huolensa suon virkistyskäyttöarvon häviämisestä sekä siitä, ettei annetuilla lausunnoilla ole vaikutusta. Tilaisuudesta on laadittu kokousmuistio.

Arviointiohjelmasta on pyydetty lausunnot seuraavilta tahoilta: Lappajärven, Vetelin, Vimpelin ja Evijärven kunnat ja ympäristönsuojeluviranomaiset, Etelä-Pohjanmaan liitto, Etelä-Pohjanmaan työvoima- ja elinkeinokeskus, Pohjanmaan työvoima- ja elinkeinokeskus / kalatalousyksikkö, Länsi-Suomen lääninhallitus / sosiaali- ja terveysosasto / Vaasan palveluyksikkö, Tiehallinto / Vaasan tiepiiri, Museovirasto, Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri ry, Metsähallitus, ProAgria Etelä-Pohjanmaa, Länsi-Suomen ympäristölupavirasto, Etelä-Pohjanmaan kalatalouskeskus ry, Järvisuudun kalastusalue ja Lappajärven kalastuskunta.

3. YHTEENVETO ESITETYISTÄ LAUSUNNOISTA JA MIELIPITEISTÄ

Yhteysviranomaiselle toimitettiin yhteensä 9 lausuntoa ja 2 mielipidettä. Hankkeesta vastaavalle on 16.9.2008 toimitettu kopiot lausuntojen ja mielipiteiden alkuperäiskappaleista, joten kaikki lausunnot ja mielipiteet tulevat hankevastaavan tietoon sellaisenaan.

Lappajärven ympäristölautakunta

Iso-Saapasnevan ottaminen turvetuotantoon muuttaa merkittävästi alueen luonnonympäristöä. Tuotantoon aiottu alue on nykyisin ojitettua metsä- ja suomaata, jota lähialueen asukkaat käyttävät metsästykseseen, sienestykseen ja marjastukseen. Turvetuotannon aloittaminen muuttaa alueen avoimaiseksi ja puuttomaksi, jolla ei voi olla juuri muuta toimintaa kuin turpeennosto. Alueella ei ole virkistyskäyttöarvoa turpeennoston tuotantoaikana.

YVA-selostuksessa on selvitettävä perusteellisesti turvetuotannon aiheuttamat ympäristö- ja vesistövaikutukset. Hankevaihtoehdon mukaisesti kaikki tuotantoalueen kuivatusvedet johdettaisiin Lappajärven laskevaan Vieresjokeen. Vieresjoki on vedenlaadultaan hyvin ravinteikas joki, jonka kuormitusta ei tulisi lisätä nykyisestäään. Vesien käsittelyssä on huomioitava nykyinen paras mahdollinen tekniikka, jolloin Vieresjoen ja Lappajärven ravinnekuormitus ei lisäännä. Perusvesiensuojeluratkaisujen ja ympärivuotisten pintavalutuskenttien lisäksi tulee selvittää tuotantoalueen kuivatusvesien kemiallisen käsittelyn mahdollisuus ja vaikutukset. Lisäksi tarkastelussa tulee huomioida, että Vieresjoen uoma on hyvin eroosioherkkä.

Arviointiohjelmassa ei mainita tarkasti kuinka kauas lähin asutus tulisi sijaitsemaan tuotantoalueesta. Arviointiselostuksessa tulisi selvittää tarkemmin nykyisen asutuksen etäisyys hankealueesta ja hankkeen vaikutukset mm. pölyn ja melun osalta lähiasutukseen. Övermarkin tie on kapea hiekkatie, joten raskaan liikenteen lisääntyminen lisää tien melu- ja pölyhaittoja sekä onnettomuusriskiä tiellä. Arviointiselostuksessa tulee arvioida liikenteen lisääntymisen vaikutukset paikallistien, erityisesti kelirikon aikana.

Lappajärven kunnanhallitus

Kunnanhallitus yhtyy ympäristölautakunnan kantaan.

Evijärven kunnanhallitus

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa on selvitettävä perusteellisesti turvetuotannon aiheuttamat vesistövaikutukset. Lappajärven ravinnekuormitusta on pyritty vähentämään merkittävässä vesiensuojeluhankkeissa kuten Lappajärvi Life ja Ympäristöystävällinen Järvisuutu -hanke vuosina 1999–2005. Tavoitteena on ollut Lappajärven vedenlaadun paraneminen ja vuosittaisten leväkukintojen väheneminen sekä löytää keinoja vesistöjen ravinnekuormituksen vähentämiseen eri kuormituslähteissä. Lappajärven vedenlaatu vaikuttaa merkittävästi myös koko alapuolisen vesistön Evijärven ja Ähtävänjoen vedenlaatuun. Hankevaihtoehdon mukaisesti kaikki tuotantoalueen kuivatusvedet johdettaisiin Lappajärven laskevaan Vieresjokeen. Turvetuotannon vesienkäsittelyssä on huomioitava nykyinen paras mahdollinen tekniikka, jolloin Vieresjoen ja Lappajärven sekä alapuolisten vesistöjen ravinnekuormitus ei lisääntyisi. Perusvesiensuojeluratkaisujen ja ympärivuotisten pintavalutuskenttien lisäksi tulisi selvittää mm. tuotantoalueen kuivatusvesien kemiallisen käsittelyn mahdollisuus ja vaikutukset.

Vimpelin kunnanhallitus

Vimpelin kunnanhallitus esittää lausuntonaan, että Järvisseudun alueen järven virkistyskäyttö on alueen ihmisille merkittävä, joka tulee paremmin huomioida suunniteltaessa Iso-Saapasnevan turvetuotantoalueen suunnittelua ja sen vesiensuojelua. Suunnittelussa tulee huomioida mm. mahdolliset rankkasateet ja niiden vaikutukset vesien suojelurakenteiden kykyyn toimia. Muuten Vimpelin kunnanhallituksella ei ole huomautettavaa asiasta.

Vimpelin kunnan ympäristölautakunta

Ympäristölautakunta toteaa, että Vimpelin kunnanhallitus on käsitellyt asiaa 18.8.2008 ja kunnanjohtaja on ympäristösihteerin esityksestä ehdottanut hallitukselle seuraavaa: Lappajärven kunnostukseen on panostettu useiden vuosien aikana Ympäristöystävällinen Järviseuu sekä Lappajärvi Life –hankkeiden kautta. Järvisseudun alueen järven virkistyskäyttö on alueen ihmisille merkittävä, joka tulee paremmin huomioida suunniteltaessa Iso-Saapasnevan turvetuotantoalueen suunnittelua ja sen vesiensuojelua. Suunnittelussa tulee huomioida mm. mahdolliset rankkasateet ja niiden vaikutukset vesien suojelurakenteiden kykyyn toimia. Muuten Vimpelin kunnanhallituksella ei ole huomautettavaa asiasta. Kunnanhallitus on hyväksynyt asian yksimielisesti. Ympäristölautakunta merkitsee asian tietoonsa saatetuksi.

Etelä-Pohjanmaan liitto

Etelä-Pohjanmaan liitto toteaa lausunnossaan mm., että turvetuotantoalue aiheuttaa ympäristökuormitusta melun, pölyn, liikenteen ja vesistökuormituksen suhteen. Arvion mukaan Isosaapasnevan tuotantoalueen bruttokuormitus on kuntoonpano- ja tuotantovaiheessa 0,3–0,5 % Lappajärven kokonaisfosforikuormituksesta ja 0,5-1 % kokonaistypikuormituksesta.

Hankealueella sijaitsee tervahauta, joka on huomioitava suunnittelussa. Muinaismuistolain mukaan yleissääntönä on, että yli sadan vuoden ikäiset tervahaudat ovat muinaisjäänneksiä.

Ähtävänjoen vesistöalueella on Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa voimassa suunnittelumääräys III, jonka mukaan turvetuotannon suunnittelussa on huomioitava vesistövaikutukset siten, että kokonaiskuormitus pysyy enintään nykyisellä tasolla. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa hankealue ei sisälly maakunnallisesti merkittäviin turvetuotannon aluekokonaisuuksiin, joilla on useita turvetuotantoon soveltuvia soita. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan suunnittelumääräyksessä I todetaan, että ”turvetuotantoon tulee ottaa ensisijaisesti entisiin tuotantoalueisiin liittyviä soita, ojitettuja soita tai sellaisia ojittamattomia soita, joiden luonnon- tai kulttuuriarvot eivät ole valtakunnallisesti tai seudullisesti merkittäviä”. Karttatietojen mukaan Iso-Saapasneva on pääosin ojittettua suota, mutta joitain melko pieniä ojittamattomia alueita suunnittelualueeseen kuuluu.

Lappajärven ja Ähtävänjoen kokonaiskuormitusta ei tule lisätä. Tämän vuoksi kaikki ympäristökuormitusta aiheuttavat toimenpiteet tulee suunnitella ja toteuttaa erityisellä huolella. Lappajärvi on Etelä-Pohjanmaan suurin järvi, jonka paikallinen elinympäristön viihtyvyyteen vaikuttava merkitys ja alueellinen virkistyskäytöllinen merkitys ovat hyvin suuria. Lappajärven veden tila on tyydyttävällä tasolla. Isosaapasnevan tuotantoalueen paikallistaloudellinen merkitys syntyy turvetuotannosta. Sen sijaan varsinainen energiakäyttö ei tapahdu paikallisesti ja vähäisemmässä määrässä myös alueellisesti (Etelä-Pohjanmaa). Vesistövaikutusten ehkäiseminen mahdollisimman hyvin muun ympäristökuormituksen vähentämisen ohella on erittäin tärkeää Lappajärven ja Ähtävänjoen kannalta. Vesistökuormituksen minimoiminen vaikuttaa myös viihtyisyyteen ja muihin vesistöjä ja luontoa hyödyntäviin elinkeinoihin paikallisesti.

Pohjanmaan työvoima- ja elinkeinokeskuksen kalatalousyksikkö

Kalastuskunnille osoitetun tiedustelun avulla saadaan kuva Vieresjoen kalastuksesta. Tiedustelulla ei kuitenkaan saada arviointia varten riittävän perusteellista tietoa kala- ja rapukantojen nykyisestä tilasta ja Vieresjoen luonnontaloudellinen arvo on lisäksi selvitettävä sähkökoekalastuksella ja koeravustuksella. Selvitysten on oltava riittävän kattavia luotettavan kuvan saamiseksi joen nykyisistä kala- ja rapukannoista. Vesistötiedot on lisäksi täydennettävä kartoituksella, jolla selvitetään joen ja sen suistoalueen rakenteellista tilaa. Erityisen tärkeää on saada tietoa koski- ja virtapaikkojen sijainnista ja kunnosta sekä joen ja sen suiston kasvillisuudesta ja liettyneistä alueista.

Soiden kuivattaminen turvetuotantotoimintaan vaikuttaa lisäävästi virtaamavaihteluihin ja erityisesti alivirtaamatilanteiden aiheuttama kuivuus on haitallinen vesieliöstölle. Tästä johtuen on Viesresjoen nykyisiä hydrologisia oloja selvitettävä ja varsinkin kuivien jaksojen alivirtaama ja sen toistuvuus tulee selvittää. Saatujen virtaamatietojen perusteella on hankkeen vaikutus alivirtaamatilanteisiin arvioitava.

Tiehallinto, Vaasan tiepiiri

Vaasan tiepiirillä ei ole huomautettavaa arviointiohjelmasta.

Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri ry

Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri ry toteaa YVA-ohjelmasta ja Iso-Saapasnevan turvetuotantohankkeesta seuraavaa:

- YVA-ohjelma on laadittu konsultin toimesta vain ehkä välttävästi, eikä se anna hankkeesta (hanketta tuntemattomalle) riittävässä määrin tietoa. Ohjelmassa esitetyt tiedot pohjautuvat erittäin yleiseen tekstiin ja materiaaliin, jota voi pääosin käyttää kaikkiin turvetuotantohankkeisiin. Ohjelma ei anna hankkeesta riittävää sisältöä lukijalle.
- Hankkeesta tulee esittää 0-vaihtoehtoon osalta myös se, mitenkä toteuttamatta jättäminen vaikuttaa maamme energiahuoltoon ja turpeen käyttöön. Mitenkä suuri on Iso-Saapasnevan merkitys maamme turvetuotannolle?
- Vaihtoehtojen toteutusmenetelmien osalta ei ole vertailukelpoisia toteutusvaihtoehtoja. Ve 1 on esitetty toteutettavaksi kokonaan ja sen rinnalla 1-vaihtoehtossa vertailtaisiin eri vesiensuojelumenetelmiä. Mielestämme hankkeesta tulee esittää eri vaihtoehtoja, joissa on oikeita vaihtoehtoja; tuotantoalueiden sijoitukseen ja määrään, kuivatusvesien johtamispaikkoihin ja vesiensuojeluratkaisuihin.
- Hankkeen liittymisessä muihin hankkeisiin ei lainkaan mainita että samalle lähialueelle on jo aiemmin (2001) suoritettu ympäristövaikutusten arviointiohjelma Saapasnevan, Pyymaannevan ja Iso-Saapasnevan alueelle. Hankkeen toteutusasteesta ja tilasta ei ole tietoa, mutta hankkeet kohdentuvat samalle seudulle. Kumpaisenkin hankkeen toteutuessa alueelle tulisi yli 500 ha uutta turvetuotantoalaa. Tämä tulee tuoda esiin arviointiohjelmassa.
- Mikäli hanke aikoo toteuttaa mm. esittämiään Länsi-Suomen ympäristöstrategian mukaisia tavoitteita turvetuotannon osalta, tulee hankkeessa kyetä luotettavasti osoittamaan miten ja millä menetelmillä Vapo kykenee a) alentamaan vesistökuormitusta, b) suoluonnon luontoarvojen turvaamisen ja vaalimisen sekä c) toteuttaa kestävän kehityksen periaatetta.
- Hankealueen maanomistussuhteet tulee esittää YVA-ohjelmassa. Ovatko alueet miltä osin haki-
jan omistuksessa, vuokralla tai esisopimuksin tehdyillä varauksilla?
- Maakuntakaavoituksen mukaan vesistövaikutusten osalta kokonaiskuormituksen tulee pysyä nykyisellään. Hakijan olisi mielestämme esitettävä ne menetelmät ja keinot, jolla ko. tavoitteisiin päästään. Nähdäksemme vähintään vastaava määrä turvetuotantoalaa (vesistökuormitusta) on poistuttava tuotannosta samaan aikaan samalla alueella kuin uusia tuotantoaloja otetaan käyttöön.
- Vesistökuormituksen lisäämiseksi ei riitä perusteet Ähtävänjoen nykyisestä tilasta ja aikaisemman ihmistoiminnan aiheuttamasta rehevöitymisestä. Esimerkiksi jo YVA-ohjelmassa olisi voinut esittää kuormitusarvoja tietoja. Hankealue on Raisjoen ja Markinpuron va:sta 1 %. Se, montako prosenttia hankealueen kuormitus on valuma-alueen kuormituksesta jää kertomatta.
- Luonnonympäristössä esimerkiksi linnuston ja eläimistön selvittämisen osalta ei voida pelkää-
tään turvautua Suomen ympäristökeskuksen uhanalaisrekisterin tietoihin, vaan hakijan on itse selvitettävä tarvittavat tiedot laajemmin olemassa olevan tiedon lisäksi, mikäli se ei osoittaudu kyllin riittäväksi. Kalaston osalta hakijan tulee myös itse tehdä kalastoselvityksiä ja selvittää alueen kalalajisto ja sen elinympäristön tilasta. Hypoteettiset lausahdukset ”ei ilmeisesti” ja ”ei ole tietoa”, eivät kuulu YVA-ohjelmaan, vaan tutkimussuorite on oltava riittävä varmuuden saamiseksi. Myöskään kalastuskuntien ”vastuulle” jäävä tutkimustietoa korvaavan tiedon toimittaminen ei ole riittävä selvitys kalastosta.
- Näinkin laajassa hankkeessa, jossa hankealue käytännössä muutetaan täysin luonnottomaksi alueeksi, tulee selvittää myös muita luontoarvoja kuin eläimistö (nisäkkäät ja kalat) sekä kasvillisuus. On aivan ehdotonta, että hakija selvittää hyönteisiä (vähintään perhoset ja sudenkorennot), selkä-

rangattomia ja sammakoita. Ilman näitä selvityksiä ei hakija voi puhua alueen uhanalaislajistosta, harvalukuisista lajeista tai suoluonnon monimuotoisuuden selvittämisestä.

- Virkistyskäyttöä rajoittavia vaikutuksia esitetään arvioitavan mm. marja- ja virkistyssoiden merkityksellä, alueen metsästyksellisellä merkityksellä ja tekemällä haastatteluita alueen asukkailla. Kaikki nämä arvioitavat suureet ja selvitysmenetelmät ovat käyttökelpoisia, mutta pelkästään luonnon itseisarvon merkitystä ei ole huomioitu millään tavoin. Se, että jokin laji, alue tai maisema on olemassa, mielletään aina tavalla tai toisella ihmisen hyödyntämiskelpoiseksi asiaksi tavalla tai toisella. Piirin mielestä juuri suoluonnossa on lukuisia tekijöitä, joiden pelkkä olemassaolo on tärkein asia, ilman sen kummempaa merkitystä ihmiselle. Tätä näkökulmaa tulee myös tarkastella YVA-ohjelmassa suon merkityksellä luonnolle ja ihmiselle.

Mielipide 1

Tie nevalle tulisi kulkea nevan itälaitaa. Niihin teihin jotka ei ole valtion kustantamia täytyy Vapon huolehtia että tie pysyy vähintään samassa kunnossa myös kelirikkoaikojen aikana. Vieresoesta ei tulisi laskea humusta järveen. Maansa vuokranneet tulisi saada avaimet alueen portteihin.

Mielipide 2

Mielipiteen esittäjä on maanviljelijä (tuotantosuunta maidontuotanto, pääasiallinen viljelykasvi nurmi). Hänen peltolohkonsa sijaitsee aivan suunnitellun tuotantoalueen vieressä. Pölyhaitat tulevat lopettamaan nurmiviljelyn, eikä pelto sovellu myöskään pitkäaikaiseen viljan viljelyyn (hienojakoinen rapamaa ei kanna koneita). On syytä siirtää nostoalueen aloittamisrajaa kauemmaksi pellostosta 1 km päähän, joka on Vapon omien tutkimusten pölyn levinneisyysalue. Myös suunniteltu pintavalutusalue huolestuttaa, koska vedet pumpataan koko suoalueelta aivan hänen peltonsa päähän, mikä nostaa pellon kosteutta huomattavasti (riittävän märkää jo nyt). Myös valutuskenttä on siirrettävä etäämmälle. Suunniteltu vesien laskuoja on suunniteltu oikeaan mahdolliseen paikkaan Kniivilänsaari – Saapaskangas välistä.

4. YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Vapo Oy:n Iso-Saapasnevan turvetuotantoalue-hankkeeseen Lappajärvellä liittyvä ympäristövaikutusten arviointiohjelma täyttää pääosin YVA-asetuksen 9 § mukaiset sisällölliset vaatimukset. Länsi-Suomen ympäristökeskus kuitenkin edellyttää yhteysviranomaisena, että arviointityötä tarkennetaan jäljempänä esitetyn mukaisesti sekä huomioiden saapuneissa lausunnoissa ja mielipiteissä esitetyt asiat.

Hankekuvaus

Arviointiohjelmassa on YVA-asetuksen 9 § mukaisesti esitetty tiedot hankkeesta, sen tarkoituksesta, suunnitteluvaiheesta, sijainnista, maankäyttötarpeesta, hankkeen liittymisestä muihin hankkeisiin, hankevastaavasta, hankkeen toteuttamisen edellyttämistä suunnitelmista, luvista ym. päätöksistä sekä hankkeen aikataulusta.

Hankkeen tarkoituksena on tuottaa energiaturvetta lähialueiden energiantuotantolaitoksille. Alueen turvetuotantovarauksen perusteena ovat Vapo Oy:n tekemät turvevarakartoitukset. Hankkeen hyötyinä mainitaan tuontipolttoaineen korvaaminen, työllistäminen ja liikennöintimahdollisuuksien parantuminen.

Hankekuvaus ei anna aivan selkeää kuvaa hankkeesta, sen laajuudesta, nolla- ja hankevaihtoehdon sisällöstä tai hankkeeseen sisältyvistä toimenpiteistä. Hankealueen pinta-ala on noin 246 ha, josta tuotantokelpoista alaa on noin 184 ha. Hankealue on valtaosin metsäojitettu. Arviointiselostuksessa tulee esittää täsmällinen arvio ojitetun ja ojittamattoman hankealueen laajuudesta. Selostuksessa tulee esittää riittävän pienimittakaavaisella kartalla selkeä hankealueen rajausta, josta ilmenee myös, mitkä alueet ovat ojitetuja ja mitkä ojittamattomia hankealueella ja sen lähiympäristössä. Samoin

olisi hyvä esittää havainnollisia kuvia hankealueesta nykytilassaan, kertoa ojitustoimien toteuttamisvuodet sekä suunnitellut turpeenotto- ja kuivattamis- ja tuotantovaiheeseen liittyviä toimenpiteitä sekä vesienkäsittelymenetelmiä olisi arviointiselostuksessa hyvä kuvata sanallisesti ja kuvallisesti sellaisella tarkkuudella, että asiaa tuntematonkin saisi niistä selkeän kuvan.

Hankkeen sisältö tarkentuu suunnittelun edetessä. Kuivatus- ja vesiensuojelusuunnitelma on tarkoitus laatia ympäristölupaprosessin yhteydessä. Suunnitelman sisältämät vaihtoehdot tulee kuitenkin esittää mahdollisimman tarkoin jo YVA-selostuksessa, koska muutoin ympäristövaikutusten arviointi on vaikeaa.

Hankkeen aikataulu vaikuttaa hyvin tiukalta, eikä taulukon 5 aikataulusuunnitelma ole ajankohtainen, koska YVA-ohjelma on valmistunut vasta kesäkuussa 2008. YVA-menettely suunnitellaan kokonaisuudessaan toteutettavaksi jo vuoden 2008 loppuun mennessä. Hankevastaavan tulee ottaa huomioon, että arviointiselostuksen nähtävilläoloaika on yleensä kaksi kuukautta (varsinkin merkittävissä hankkeissa ja kuulutusajan osuessa loma-ajalle) ja yhteysviranomaisella on aikaa lausuntonsa antamiseen siitä kaksi kuukautta. Aikataulua tulee tarvittaessa muuttaa, jotta kaikki ohjelmassa esitetyt selvitykset ja tässä lausunnossa esitettävät lisäselvitykset saadaan tehtyä asianmukaisesti, riittävän kattavina ja luotettavina. Yhteysviranomaisen ei pidä asianmukaisena järjestyksenä sitä, että esimerkiksi luontoselvitykset on tehty kesällä 2008 jo ennen arviointiohjelmasta kuuluttamista ja yhteysviranomaisen siitä antamaa lausuntoa. Luontoselvityksiä jouduttaneen mahdollisesti täydentämään seuraavana kesänä, jotta hankkeen ympäristövaikutukset saadaan arvioitua riittävällä tavalla ja arviointiselostus täyttämään YVA-lain ja muiden lakien kuten luonnonsuojelulain vaatimukset.

Hankkeeseen liittyvät luvat, suunnitelmat ja ohjelmat sekä muut hankkeet

Otsikko "2.6 Liittyminen muihin hankkeisiin" voisi sisältönsä puolesta olla esimerkiksi muotoa "Hankkeeseen liittyvät muut hankkeet, luvat, suunnitelmat ja ohjelmat".

Luvat ja lait. Luvuissa 1 ja 2.4 on kuvattu YVA-menettely ja mainittu ympäristölupamenettely. Sivulla 7 esitetyssä YVA-menettelyä kuvaavassa kaaviossa on YVA-lain ja asetuksen osalta väärät tiedot (pitäisi olla: YVA-laki 468/1994, muutos 267/1999, muutos 458/2006 ja YVA-asetus 713/2006 6 §). Hankkeen toteuttamisen edellyttämää lupamenettelyä ei ole selostettu tarpeeksi kattavasti. Arviointiselostuksessa tulee olla tarkempi kuvaus YVA-menettelyn jälkeisestä vaiheesta ja hankkeen vaatimasta ympäristöluvasta (lupahakemus Länsi-Suomen ympäristölupavirastoon, kuuleminen, vastineet, päätös, valitusoikeus). Tämä olisi hyvä esittää selostuksessa samantyyppisen kaavion avulla kuin YVA-menettely. Se antaisi lukijalle paremman kuvan vaikutusmahdollisuuksista ja YVA-menettelyn roolista.

Arviointiselostuksessa tulisi kuvata soveltuvin osin myös muuta hankkeeseen liittyvää lainsäädäntöä (ks. esim. Turvetuotannon ympäristönsuojeluopas 2008) kuten ympäristönsuojelu-, luonnonsuojelu- ja vesilait ja -asetukset, laki ja asetus vesienhoidon järjestämisestä, jätelaki- ja asetus, laki eräistä naapurussuhteista, maankäyttö- ja rakennuslaki ja -asetus ja siihen sisältyvät valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, ympäristövahinkovastuulaki, muinaismuistolaki, valtioneuvoston päätökset melutason ja ilmanlaadun ohjearvoista sekä kaivannaisjätedirektiivi jätehuoltosuunnitelmineen.

Ohjelmat ja suunnitelmat. Hankkeeseen liittyvinä ohjelmina ja suunnitelmina on kuvattu *Länsi-Suomen ympäristöstrategian 2007–2013* turvetuotantoa koskevat tavoitteet sekä *Euroopan Unionin vesipolitiikan puitteiden direktiivin* (2000) tavoitteet. Hankkeen suhde ympäristöstrategian ympäristövaikutusten vähentämistavoitteisiin ja vesipuitteiden direktiiviin tulee kuvata selostuksessa. Lisäksi selostuksessa tulisi kuvata *Valtioneuvoston periaatepäätös vesiensuojelun suuntaviivoista vuoteen 2015*, jossa tavoitteena on vesien hyvä tila vuoteen 2015 mennessä ja jolla tuetaan alueellisten vesienhoitosuunnitelmien valmistelua. Hankealueen kuivatusvedet johdetaan Ähtävänjoen vesistö-

alueelle. Ähtävänjoki on mukana Länsi-Suomen ympäristökeskuksessa valmisteilla olevassa *Luo-don-Öjanjärven vesistöalueen vesienhoidon toimenpideohjelmassa vuoteen 2015*, jonka luonnos valmistui 7.5.2008. Arviointiselostuksessa tulee tarkastella hanketta myös tämän toimenpideoh-jelman kannalta.

Hankkeen suhdetta valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin ja niiden meneillään olevaan tar-kistamiseen ei ole kuvattu lainkaan, tämä tulee tehdä selostuksessa. Valtioneuvosto on päättänyt tavoitteista vuonna 2000 ja maankäyttö- ja rakennuslain mukaan niiden toteuttamista on edistettä-vä maakunnan suunnittelussa, kuntien kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa. *Ehdo-tuksessa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkistamiseksi* (26.3.2008) kohdassa 42 to-detaan mm., että turpeenottoalueiksi varataan jo ojitettuja tai muuten luonnontilaltaan voimakkaas-ti muuttuneita soita ja käytöstä poistettuja suopeltoja ja että turpeenoton vaikutuksia on tarkastel-tava valuma-alueittain ja otettava huomioon erityisesti suoluonnon monimuotoisuuden säilyttämi-sen ja muiden ympäristönäkökohtien sekä taloudellisuuden asettamat vaatimukset. Osa hankealu-eesta on ojittamatonta suoaluetta.

Lisäksi YVA-selostuksessa tulisi kuvata soveltuvin osin hankkeen suhdetta Valtioneuvoston kan-salliseen energia- ja ilmastostrategiaan (2005), jossa esitetään mm. miten hallitus aikoo toimeen-panna Suomea koskevat kansainväliset velvoitteet kasvihuonekaasujen rajoittamiseksi Kioton si-toumuskaudella 2008–2012. Lisäksi hallitusohjelman mukaan Suomen on kannettava oma ja oi-keudenmukainen vastuu EU:n sitoumuksista vähentää yksipuolisesti kasvihuonekaasuja vuoteen 2020 mennessä 20 prosentilla vuoden 1990 tasosta.

Hankkeen kaavoitustilanne on esitetty ainoan alueella voimassa olevan kaavan, maakuntakaavan osalta. Pienenä korjauksena mainittakoon, että kuvan 6 perusteella hankealue osuu maakuntakaa-van matkailun vetovoima-alueen (mv), maaseudun kehittämisen kohdealueen (mk-1) sekä kulttuu-riympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeän alueen rajalle. Mikäli näin on, tulee myös nämä mainita selostuksessa tai tarkentaa karttaa todellista tilannetta vastaavaksi. Lisäksi luoteisin osa hankealueesta sijoittuu Kruunupyynjoen valuma-alueelle, jolla on voimassa tt-1 alueen suun-nittelumääräys II: valuma-aluekohtaisesti ja paikallisesti on otettava huomioon, että turvetuotan-non mahdollisesti aiheuttama kokonaiskuormituksen kasvu ei vaaranna vesistöjen luonnonarvoja. Lisäksi tulee tarkastella suhdetta maakuntakaavan suunnittelumääräykseen I ojittamattomien han-kealueiden osalta.

Hankkeeseen liittyvinä hankkeina arviointiohjelmassa on mainittu muut turvetuotantoalueet, joita on 73,5 ha Raisjoen valuma-alueella (Saapasneva) ja 39 ha Vieresjoen valuma-alueella (osa Kor-pisalonnevasta). Soiden yhteisvaikutuksia vesistöön tullaan tarkastelemaan arviointiselostuksessa. Selostuksessa olisi hyvä esittää hankkeen valuma-alueiden turvetuotantoalueiden suunnitellut, tur-vetuotannossa olevat ja tuotannosta poistuneet alat, niiden vesienkäsittelymenetelmät, tuotantoajat sekä alueiden raja- ja kartalla. Erityisesti tulee esittää soveltuvin osin tiedot läheisellä Saapasnevan, Pyymaannevan ja Iso-Saapasnevan alueella vuonna 2001 toteutetun YVA-menettelyn tulokset ja arvio hankkeiden yhteisvaikutuksesta Iso-Saapasnevan ja sen vaikutusalueen, erityisesti Lappajär-ven, kannalta.

Ympäristön nykytilan kuvaus

Arviointiohjelmassa on YVA-asetuksen 9 § mukaisesti esitetty kuvaus hankealueesta ja sen ympä-ristöstä sekä tiedot saatavilla olevista ympäristöä koskevista selvityksistä. Selvityksistä on mainittu esimerkiksi julkaisu Etelä-Pohjanmaan vedet nyt ja tulevaisuudessa (2008), ympäristöhallinnon Hertta-tietokanta ja Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava.

Esitetty kuvaus on melko pintapuolinen ja suppea erityisesti luonnonympäristön osalta. Esimerkik-si suotyyppiä, turvekerroksen paksuutta ja vallitsevaa turvelajia, maa- ja kallioperän laatua (onko esim. hapanta sulfidimaata), lähimpiä luonnonsuojelu- ja pohjavesialueita, ilmanlaatua, kasvilli-

suutta ja muuta vesieliöstöä kuin kalat (levät, pohjaeläimet) tai nykyisiä tiejärjestelyjä ei ole kuvattu. Lappajärven tai Övermarkin kylän asukaslukea ei ole mainittu. Lähimpiä asuintaloja ei ole esitetty kartalla, vaikkakin niiden mainitaan sijaitsevan yli 1 km:n etäisyydellä hankealueesta. Kaikki arvioidulla vaikutusalueella sijaitsevat asuintalot tulee arviointiselostuksessa esittää kartalla etäisyyksineen hankealueelta ja selvittää, ovatko ne esimerkiksi ympärivuotisessa asuinkäytössä vai vapaa-ajan asuntoina. Myös lähimmät viljelyskäytössä olevat pellot on hyvä esittää kartalla. Lähiympäristössä sijaitsevien pelto-, metsä- ja suomaiden osuus olisi hyvä arvioida. Ympäristön kuvauksessa ei ole myöskään mainittu lähellä sijaitsevia Pihlajalampea ja Isojärveä.

Varsinainen selvitys ympäristöstä esitetään arviointiselostuksessa, siihen tulee tarkentaa ohjelman kuvausta ja sisällyttää em. ohjelmasta puuttuneet osiot. Käytettäessä olemassa olevia nykytilaa koskevia selvityksiä, on selostuksessa kerrottava kenen toimesta, millä menetelmillä ja milloin ne on tehty, jotta voidaan arvioida niiden ajanmukaisuutta ja pätevyyttä.

Vaihtoehtojen muodostaminen, käsittely ja vertailu

Arviointiohjelmassa on YVA-asetuksen 9 § mukaisesti esitetty tiedot hankkeen vaihtoehtoista, joihin sisältyy myös hankkeen toteuttamatta jättäminen (ns. nollavaihtoehto).

Nollavaihtoehto merkitsisi ohjelman mukaan nykytilanteen säilymistä lähes ennallaan, kohdasta ei selviä, mihin ”lähes” sanalla viitataan. Nollavaihtoehdon osalta on tarkoitus tarkastella nykytilaisen suon käyttöön liittyviä taloudellisia ja aineettomia arvoja sekä tulevaisuuden odotusarvoja ja mahdollisia suunnitelmia eli niitä hyötyjä ja haittoja, joita hankkeen toteuttamatta jättämisestä aiheutuisi.

Ohjelmassa esitetty muotoilu ei anna selkeää kuvaa siitä, millä tavalla nollavaihtoehto ja sen vaikutukset otetaan mukaan arviointiin. Koska nollavaihtoehdon muotoilu ja sen ympäristövaikutusten arviointi on kuitenkin erittäin tärkeä osa koko YVA-menettelyä ja sen luotettavuutta, tulee siihen kiinnittää erityistä huomiota. Nollavaihtoehdona tulisi yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan tarkastella myös muita energianlähteitä kuin turvetta, sillä hankkeen päätarkoituksena on nimenomaan energiaturpeen tuotanto. Selostuksessa olisi hyvä tarkastella turpeelle vaihtoehtoisia polttoaineita ainakin pääkäyttäjiksi ajatelluilla energiantuotantolaitoksilla. Mitä muita polttoaineita laitosten olisi mahdollista käyttää, kuinka paljon niitä tarvittaisiin ja millaisia ilmasto- ja muita ympäristövaikutuksia niillä olisi verrattuna turpeen käyttöön?

Lisäksi olisi hyvä arvioida mahdollisuuksia ennallistaa metsäojitettua hankealuetta (ns. 0+-vaihtoehto), jos turvetuotantoa ei aloiteta, sekä arvioida tästä aiheutuvia ympäristövaikutuksia.

Vaihtoehdon 1 osalta tarkastellaan turvetuotannon toteuttamista koko tuotantokelpoisella alueella ja siihen liittyviä (tekniis-taloudellisesti soveltuvia) vesienkäsittelymenetelmiä. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan myös ympäristövaikutusten selvitysten perusteella mahdollisesti ilmeneviä tuotantoalueiden sijoitukseen tai rajaukseen liittyviä vaihtoehtoja tulee arvioida. Luvussa 5.3. mainitaan, että hankealue on lähes kokonaan metsäojitettua aluetta, mutta mistään ei löydy tietoa ojittamattoman suoalan suuruudesta. Mikäli ojittamattoman suon osuus hankealueesta on merkityksellinen, olisi yhtenä vaihtoehtona hyvä olla myös alueen osittainen tuotantoon otto, jossa vielä ojittamaton, mahdollisesti luonnontilainen suo-osuus jäisi tuotannon ulkopuolelle. Myös ympäristövaikutusten selvitysten perusteella mahdollisesti ilmeneviä muita tuotantoalueiden sijoitukseen (esim. asutuksen kannalta) tai kuivatusvesien johtamisreitteihin liittyviä vaihtoehtoja tulee arvioida.

Kohdassa 3.2.3 on lueteltu mahdollisia tehostetun vesiensuojelun menetelmiä yleensä (pintavalutus, kemiallinen käsittely, maaperäimeytys, haihdutusalttaat, salaojitus). Saman luvun myöhemmästä tekstistä saa kuitenkin käsityksen, että näistä hankkeessa tarkastellaan vain pintavalutuskentät (1a-vaihtoehto). Turvetuotannossa YVA-menettelyssä vertailtavina vaihtoehtoina on yleensä

ollut hankkeen toteuttaminen käyttäen eri vesienkäsittelymenetelmiä. Yhteysviranomaisen edellyttä, että yhtenä vesiensuojeluvaihtoehtona on vertailtava myös kemikalointia, koska kyseessä on kooltaan suuri hanke, valuma-alueella on virkistyskäyttöarvoltaan merkittävä Lappajärvi ja kemikalointi on eräs parhaita vesiensuojelutekniikoita. Kaikki Iso-Saapasnevalle soveltuvat vesiensuojeluratkaisut ympäristövaikutuksineen on esitettävä selostuksessa, jotta ympäristölupakäsittelyä varten saadaan riittävä tietopohja arvioida, mikä on hankealueelle soveltuvaa parasta käyttökelpoista tekniikkaa. Myös muita turvetuotantotoimintaan liittyviä toimenpiteitä tulisi tarkastella suhteessa ympäristönsuojelulain 4 §:ssä esitettyihin parhaan käyttökelpoisen tekniikan (BAT) ja ympäristön kannalta parhaan käytännön (BEP) periaatteisiin.

Vaihtoehtojen sisältöä ei ole kovin selkeästi kuvattu eikä esimerkiksi hankealueen kokoa ole mainittu lainkaan hankevaihtoehdon lyhyessä kuvauksessa (s. 12). Selostuksessa tulee esittää tyhjentävä kuvaus tarkasteltavista vaihtoehdoista ja niiden sisällöstä. Tarvittaessa tulee ottaa käyttöön vaihtoehtoja 2, 3 jne. tai alavaihtoehtoja. Valitut vaihtoehdot tulee esittää arviointiselostuksessa havainnollisesti ja selkeästi, esimerkiksi erilaisista vesienkäsittelyvaihtoehdoista olisi hyvä esittää kuvia. Vaihtoehdot, niiden sisältö ja joidenkin vaihtoehtojen poisjättäminen tarkasteluista tulee myös perustella.

Ohjelmasta ei käy ilmi, millä tavalla vaihtoehtoja on tarkoitus vertailla selostuksessa. Vaihtoehtovertailu on olennainen osa YVA-menettelyä ja arviointitulosten esittämistä. Se tulee toteuttaa systemaattisesti ja eritellen selkeästi kaikki vaihtoehdot ja niiden sisältö kaikkine merkittävine ympäristövaikutuksineen.

Hankkeen vaikutukset ja niiden selvittäminen

Kaiken kaikkiaan arviointiohjelmassa on yhteysviranomaisen mielestä esitetty tutkittavia ympäristövaikutuksia melko kattavasti ja huomioiden ilmastovaikutuksia lukuun ottamatta lähes kaikki merkittävät ympäristövaikutukset.

Ympäristövaikutusten jäsentäminen ohjelmassa on kuitenkin hieman sekavaa. Selostuksessa olisi hyvä pyrkiä esimerkiksi YVA-lain jäsenystä mukailevaan esitystapaan. Esimerkiksi melu- ja pölyvaikutukset on sisällytetty lukuun 7.3 Vaikutukset maisemaan, yhdyskuntarakenteeseen ja rakennettuun ympäristöön, vaikka ne olisivat pikemminkin vaikutuksia ihmisen terveyteen ja elinoloihin. Samoin em. luvun sekä lukujen 7.4 Vaikutukset virkistyskäyttöön, 7.7 Sosiaaliset vaikutukset ja 7.5 Vaikutukset talouteen ja elinkeinoihin välinen sisällöllinen jaottelu jää epäselväksi. Vaikutukset kalastukseen on mukana luvussa 7.2.3 Vaikutukset kalastoon, vaikka kalastusvaikutuksissa kyse on enemmänkin virkistys- tai taloudellisesta käytöstä. Lukuun 7.2 Vaikutukset luonnonympäristöön tulisi sisällyttää myös maaperä-, ilmasto- ja ilmanlaatuvaikutukset.

Luvussa 7.1 todetaan, että turvetuotantoalueen elinkaari käsittää suon tuotantoa valmisteleavan kuivatusvaiheen, turpeen nostoajan sekä jälkihoitovaiheen ja että merkittävimmät ympäristövaikutukset muodostuvat suon luonnontilan muutoksesta, kuivatuksen vesistövaikutuksista sekä tuotannon ja kuljetusten pöly- ja meluvaikutuksista. Ohjelmasta ei kuitenkaan selviä, tarkastellaanko selostuksessa eritellen kunnostus-, tuotanto-, jälkihoito- ja jälkikäyttövaiheisiin liittyviä vaikutuksia. Eri vaiheet on syytä kuvata selkeästi kaikkine niihin liittyvine toimintoineen, jotta lukijalla on mahdollisuus muodostaa käsityksensä niihin liittyvistä ympäristövaikutuksista. Yhteysviranomaisen näkee tarpeelliseksi, että turvetuotantoalueen elinkaaren eri vaiheisiin liittyviä ympäristövaikutuksia tarkastellaan eritellen. Esimerkiksi kunnostus- ja kuivatusvaiheessa voi syntyä suuria äkillisiä kuormituspiikkejä, kun suon varastoimat ravinteet, kiintoaineet ym. lähtevät nopeasti liikkeelle, ja tästä voi vesistöissä aiheutua suuria ja myös silmännähtäviä muutoksia (esim. leväkukinnot). Jotta saadaan luotettava arvio koko hankkeen elinkaaren ajalta, tulee jälkihoitovaiheen lisäksi myös jälkikäyttövaiheen ympäristövaikutuksia tarkastella riittävällä tarkkuudella ja riittävän pitkällä ajanjaksolla. Ohjelman mukaan selostuksessa esitetäänkin arvio alueen jälkikäytöstä turvetuotantotoiminnan jälkeen.

Ohjelmasta ei kaikilta osin käy selkeästi ilmi, millä menetelmillä selvityksiä tehdään. Esimerkiksi linnusto-, melu- ja pölyvaikutusten arviointimenetelmät on esitetty hyvin ja perusteellisesti, mutta vesistö- ja sosiaalisten vaikutusten arviointimenetelmistä ei saa vielä ohjelmasta selkeää kuvaa. Ohjelmassa on esitetty arviointia tekevien henkilöiden nimet, mutta ei heidän erityisosaamis- tai koulutustaustansa. Arvioinnin luotettavuuden arvioimisen kannalta on tärkeää tietää, ketkä ja miten sitä tekevät.

Ohjelman mukaan arvioinnissa rajoitetaan tuotantoon liittyvien vaikutusten arviointiin. Lopputuotteiden käytön, kuten energiaturpeen polttamisen vaikutukset rajataan selvityksen ulkopuolelle. Yhteysviranomaisen mielestä rajausta ei tulisi tehdä näin selkeästi, vaan koska hankkeessa on nimenomaan tarkoitus tuottaa polttoturvetta, on arvioitava ainakin jollakin tasolla sen vaikutuksia erityisesti kasvihuonekaasu- ja muihin ilmapäästöihin. Polttoturpeen pääkäyttäjiin, energiantuotantolaitoksiin, liittyvien aiempien YVA- ja ympäristölupaselvitysten osalta lienee myös saatavissa tietoa polttoturpeen päästöistä ja muista ympäristövaikutuksista.

Turvetuotannon ympäristövaikutuksista arvioidaan taulukossa 3 esitetyt, keskeisiksi arvioidut vaikutukset. Taulukossa ei ole eritelty suon kuntoonpanoon liittyviä toimia (esim. ojitukset, hakkuut) ko. sarakkeen alle, vaan kaikki on listattu tuotanto ja toimitus sarakkeiden alle. Tämä vähentää taulukon informaatioarvoa. Ympäristövaikutusten merkittävydestä on taulukossa esitetty alustava arvio asteikolla ”saattaa olla merkittävä vaikutus – vähäinen vaikutus – ei vaikutusta”. Yhteysviranomainen edellyttää, että taulukkoon lisätään myös turvetuotannon ilmastovaikutukset.

Ohjelmasta ei käy ilmi, millä menetelmillä ympäristövaikutuksia vertaillaan. Kaikkia vaikutustyyppisiä ja niiden merkittävyyttä tulisi arvioida tasaveroisesti ja riittävällä tarkkuudella. Vaikutusten merkittävyyttä koskeva arvio tulee esittää tasapuolisesti kaikkien vaikutusten osalta – myös silloin, kun jotakin vaikutusta ei katsota merkittäväksi. Arviointiselostuksessa tulee kirjoittaa auki kriteerit, joilla tietyt ympäristövaikutukset on valittu oleellisiksi sekä selostaa vertailumenetelmän soveltaminen. Samoin tulee kuvata, miten lausunnoissa, mielipiteissä ja yleisötilaisuuksissa esitetyt näkemykset vaikutuksista ja niiden merkittävydestä on huomioitu.

Lähteet. Käyttämällä YVA-menettelyssä asianmukaista ja ajankohtaisinta lähdeaineistoa varmistetaan arviointiselostuksen laatu. Lähdeluettelon mukaan vaikutusten arvioinnissa on suunniteltu hyödynnettävän ainakin Turveteollisuusliitto ry:n ohjetta (1997) *Turvetuotannon ympäristövaikutusten arviointi. Ohje luontovaikutusten sekä pöly- ja meluhaitan arvioinnista*. Arvioinnissa tulisi hyödyntää uudempaa, vuonna 2002 ilmestynyttä ohjetta *Turvetuotannon ympäristövaikutusten arviointi - Ohje turvetuotannon luonto- ja naapurussuhdevaikutusten arvioimiseksi* sekä lisäksi esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen 2008 julkaisemaa *Turvetuotannon ympäristöopasta* ja lausuntoa kirjoitettaessa vielä luonnosvaiheessa olevaa ohjetta *Luontoselvitykset turvetuotannon ympäristölupahakemuksessa*.

Luontovaikutusten selvityksessä tulisi myös hyödyntää julkaisuja Sierla, L. ym. 2004: *Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa* (Suomen ympäristö 742); Söderman, T. 2003: *Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa* (Suomen ympäristökeskus, Ympäristöopas 109) sekä Raunio, A.; Schulman A. & Kontula, T. (toim.) 2008: *Suomen luontotyyppien uhanalaisuus* (Suomen ympäristö 8/2008). Julkaisusta Heikkilä, R. 1990: Vaasan läänin uhanalaiset suokasvit (Vesi- ja ympäristöhallinnon julkaisuja, sarja A) voisi saada tietoa lähialueella sijaitsevien soiden kasvillisuudesta vertailupohjaksi, vaikka itse Iso-Saapasnevaa ei julkaisussa tarkastellakaan.

Lähdeluettelossa ei ole mainittu lainkaan ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointiin keskittyviä lähteitä, näitä olisi esimerkiksi Nelimarkka K & Kauppinen T (2007): *Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioiminen* (Stakes Oppaita 68), lisää aiheesta STAKES:in www-sivuilla (<http://info.stakes.fi/iva>).

Vaikutusalueen rajaukset

Arviointiohjelman luvussa 4 esitetään YVA-asetuksen 9 § mukaisesti ehdotus tarkasteltavan vaikutusalueen rajauksesta. Ohjelmassa käytetään jakoa lähivaikutusalueeseen (naapuritilat, melu-, pöly- ja pohjavesivaikutusten alue, suon valumavedet vastaanottavat purot) sekä kaukovaikutusalueeseen (liikenne-, talous- ja työllisyysvaikutukset - Vieresjoki, Lappajärvi).

Vaikutusalueiden rajaaminen on ohjelmassa esitetty melko epämääräisesti. Arviointiselostuksessa tulisi eritellä tarkemmin ja perustellen eri vaikutustyyppien (kuten vesistö-, pöly-, melu-, liikenne-, maisema-, luontovaikutukset) tarkastelualueet hyödyntäen toteutettuja tai olemassa olevia selvityksiä. Vaikutusalueet olisi hyvä esittää kartoilla, joihin merkittäisiin myös vaikutusalueiden laajuudet metreinä/kilometreinä sekä alueiden sisälle mahdollisesti jäävät herkäät ja häiriintyvät kohteet kuten asuintalot ja herkäät eliölajit ja luontokohteet.

Vaikutukset ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen

Lähimmät asuintalot sijaitsevat yli kilometrin etäisyydellä hankealueen lounaispuolella Övermarkin kylässä. Ihmisten terveyden, elinolojen ja viihtyvyyden kannalta tärkeitä ovat pöly- ja meluvaikutusten selvitykset. **Meluvaikutuksia** arvioidaan esiintyvän enintään 500 metrin ja **pölyvaikutuksia** enintään 1000 metrin etäisyydellä tuotantoalueesta. Varsinainen meluvaikutusten tarkastelualue ei ilmene ohjelmasta ja tulee esittää arviointiselostuksessa. Lähimpien asuin- ja lomakiinteistöjen osalta tulee arvioida, voiko niihin kohdistua merkittäviä melu- tai pölyvaikutuksia ja huomioida erityisesti yöaikainen melu.

Sosiaalisia vaikutuksia tullaan selvittämään suon lähialueen talouksiin suunnattavalla kirjallisella kyselyllä (luku 7.7). Lisäksi arvioidaan kasvillisuus- ja linnustokartoituksen perusteella suon merkitystä marjastuksen, virkistys- ja metsästyksen kannalta sekä haastattelemalla paikallisia asukkaita, metsästäjiä ja luontoharrastajia (luku 7.4) sekä matkailukohteena.

Sosiaalisten vaikutusten arviointi on hyvin tärkeä osa YVA-menettelyä, koska suolla voi olla merkittävää virkistyskäyttöarvoa ja esimerkiksi Lappajärveen voi kohdistua merkittäviä vesistövaikutuksia. Lausunnoissa, mielipiteissä ja yleisötilaisuudessa on tuotu esille suon virkistyskäyttöön, Vieresjoen, Lappajärven ja Ähtävänjoen tilaan, kalastukseen, liikenneturvallisuuteen ja tiestön kuntoon liittyviä näkökohtia sekä pohdittu pölyhaittojen ja pintavalutuksen vaikutusta lähipeltojen viljelyyn. Arviointiselostuksessa tulee esittää riittävät vastaukset näihin kysymyksiin.

Sosiaalisten vaikutusten arvioinnin tulee kohdistua hankkeen koko arvioidulle vaikutusalueelle, ei vain suon lähiympäristöön. Koska hankkeella voi olla merkittäviä vaikutuksia myös Etelä-Pohjanmaan suurimman järven, Lappajärven, vedenlaatuun, tulisi myös Lappajärven virkistyskäyttö ja matkailukohteet (esim. kylpylä, matkailuvaunualueet, sisävesilaiva, loma-asukkaat, mökkiläiset, kalastajat) ottaa huomioon tarkastelussa. Eri sidosryhmille suunnattavien kyselyiden tulee olla riittävän laajoja, jotta voidaan kerätä kaikki vaikutusarvioinnin kannalta arvokkaat näkökohdat ja saada näin tietoa hanke- ja sen vaikutusalueen kokonaismerkityksestä. Mahdolliset kyselylomakkeet, niiden kohderyhmät, vastausprosentit ja vastausten yhteenveto tulee esittää arviointiselostuksessa.

Yhteysviranomaisena haluaa tarkentaa kohdan 5.4 toteamusta ”Länsi-Suomen ympäristökeskuksella ei ole erityistä tietoa Iso-Saapasnevan virkistyskäytöstä”, että tämä ei tarkoita etteikö virkistyskäyttöarvoa olisi, vaan että sitä ei ole tähän mennessä tutkittu. Virkistyskäytön ja sen merkityksen selvittäminen on hankevastaavan tehtävä erityisellä huolella ja ottaen huomioon esimerkiksi Lappajärven ympäristölautakunnan lausunto.

Liikennevaikutusten osalta huomioidaan mm. liikennemäärät sekä melu- ja pölyvaikutukset. Lisäksi tulee arvioida hankkeeseen liittyvien kuljetusten ja muun liikenteen muita ympäristövaikutuksia (esim. päästöt: NO_x, CO, CO₂, HC, SO₂) sekä vaikutuksia liikenneturvallisuuteen, sillä

Övermarkin tie on suhteellisen kapea hiekkatie ja lisääntyvä raskas liikenne voi lisätä onnettomuusriskejä. Hankkeen tavoitteena on lyhyet kuljetusmatkat tuotantoalueilta käyttöpaikkoihin. Arviointiohjelmassa tulisi esittää turpeen tuleviin käyttöpaikkoihin liittyvät epävarmuustekijät, sillä mikäli suuri osa turpeesta kuljetetaan esitettyjä kohteita kauemmaksi, tämä muuttaa kuljetusten ympäristövaikutuksia merkittävästi.

Vaikutukset maaperään, vesiin, ilmaan ja ilmastoon

Maaperä. Maaperävaikutuksia ei ole mainittu tarkasteltavan ohjelmassa, perustiedot ja vaikutusten tarkastelu tulee sisällyttää selostukseen. Samoin tulee pohtia, onko alueella happamiin sulfaattimaihien usein sisältyvää riskiä rikkiyhdisteiden huuhtoutumiseen esimerkiksi kuivatuksen takia.

Pintavedet. Hankealue sijaitsee pääosin Vieresjoen keskiosan valuma-alueella (47.072) ja osin Raisjoen (48.007) ja Markinpuron (47.074) valuma-alueilla. Hankealueen kuivatusvedet johdetaan Vieresjoen valuma-alueelle (47.07) Ähtävänjoen vesistöalueella. Suon pinta sijaitsee noin 80-90 metriä merenpinnan yläpuolella ja viettää etelään.

Hankkeen sijaintia vesistöalueilla esittävä kuva 2 ja kuivatusvesien johtamista esittävä kuva 4 voisivat olla selkeämpiä. Arviointiselostuksessa tulee esittää hankealueen vesien suhteellinen jakautuminen eri valuma-alueille. Mikäli turvetuotantohankkeen yhteydessä aiotaan muuttaa valuma-aluejakoja, tulee arvioida vaikutukset eri valuma-alueiden vesitilanteeseen eri vuodenaikoina. Eriytishuomio tulee suunnata tulvaherkkyyden kasvamiseen ja alivirtaamakausion vesitilanteeseen.

Arviointiohjelmassa vesistövaikutusten arvioidaan ulottuvan Vieresjokeen ja Lappajärveen ja pölyvaikutusten Pihlajalampeen. Vesistövaikutusalue on esitetty melko epämääräisesti, se tulee selostuksessa esittää selkeästi ja myös kartalla. Yhteysviranomaisen edellyttää, että vesistövaikutusten tarkastelualueen tulee kattaa johtamissuunnassa koko se vesistöalue, johon laskennallisesti voidaan hankkeella osoittaa olevan vaikutuksia. Hankealueen kuivatusvedet lasketaan Ähtävänjoen vesistöalueelle, mutta hankealue sijaitsee osittain myös Kruunupyyjoen vesistöalueella. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon soveltuvien osien molemmat vesistöalueet. Ähtävänjoki on luokiteltu käyttökelpoisuusluokituksessa vedenlaadultaan hyväksi Evijärvestä alajuoksulle saakka, Evijärvi hyväksi, Lappajärvi tyydyttäväksi ja Alajärvi välttäväksi. Ähtävänjoki on vedenhankintavesistö, josta Pietarsaaren kaupunki ottaa kaiken raakavetensä, joten myös hankkeen vaikutus juomaveden hankintaan tulee selvittää.

Lappajärvi on alueen suurin järvi ja sillä on suuri virkistyskäyttömerkitys, mikä edellyttää, että kaikkia sen vedenlaatua mahdollisesti huonontavia hankkeita tulee arvioida hyvin tarkoin. Lappajärvi on syvä, suuri humusjärvi, jonka syvänteissä esiintyy ajoittain hapenpuutetta ja järvessä on usein syksyisin sinileväkukintoja. Arviointiselostuksessa tulee esittää sekä kartalla että tekstissä selkeästi vesien johtamisreitti tuotantoalueelta Lappajärveen. Lappajärven valuma-alueella toimi vuosina 1999–2002 Länsi-Suomen ympäristökeskuksen hallinnoima Lappajärvi Life-projekti. Jatkohankkeena järjestettiin Ympäristöystävällinen Järviseutu -vesiensuojeluhanke (2002 -2005), jonka tavoitteena oli edistää Alajärven kaupungin sekä Evijärven, Lappajärven ja Vimpelin kuntien alueella sijaitsevien vesistöjen vedenlaatua. Lappajärvellä on merkittävä vaikutus koko alapuolisen vesistön, Ähtävänjoen ja Evijärven vedenlaatuun. Mikäli hankkeella voidaan arvioida olevan vaikutuksia myös Evijärven tai Alajärven vedenlaatuun, tulee myös niitä arvioida.

Hankealueen kuivatusvedet johdetaan Vieresjokeen, joka on luokitukseltaan pieni humusjoki (Luodon-Öjanjärven vesistöalueen vesienhoidon toimenpideohjelma vuoteen 2015, luonnos 7.5.2008 s. 30). Lappajärvi Life-hankkeessa todettiin, että Vieresjoella on Lappajärven lähiympäristön selvästi suurimpana purona kalataloudellisia edellytyksiä, mutta huono vedenlaatu heikentää kalojen elinmahdollisuuksia. Vieresjoella on kunnostustarvetta kaikilla osuuksilla. Life -hankkeessa todettiin, että Vieresjoen vesistökuormitusta tulisi pienentää. Tämän jälkeen mm. joen varrella sijaitsevat turkistarhat ovat parantaneet vesiensuojelun tasoa.

Tarkastelussa tulee huomioida Lappajärven ympäristölautakunnan ja TE-keskuksen kalatalousyksikön lausunnoissa esitetyt asiat kuten uoman eroosioherkkyys, joen ja sen suistoalueen rakenteellinen tila, koski- ja virtapaikat ja liettyneet alueet sekä vaikutukset virtaamavaihteluihin ja erityisesti alivirtaamatilanteisiin, joiden aiheuttama kuivuus on haitallista vesieliöille.

Arviointiohjelmassa arvioidaan (luku 6.4), että Iso-Saapasnevan turvetuotannon aiheuttama kuormitus on kuntoonpano- ja tuotantovaiheessa 0,3 – 0,5 % Lappajärven kokonaisfosforikuormituksesta ja 0,5-1 % sen kokonaistyyppikuormituksesta. Arviointiselostuksessa tulee esittää laskelmat, paljonko kaikkien turvetuotantoalueiden osuus on Lappajärven kuormituksesta. Hankealueen osalta kuormituslaskelmat tulee tehdä brutto- ja nettolaskelmin vuodenajoinnain ja erikseen kuntoonpano- ja tuotantovaiheiden osalta.

Kohdassa 7.2.1 todetaan, että Lappajärveen kohdistuvan kuormituksen arvioinnissa on huomioitava valuma-alueella käytöstä poistuvat turvetuotantoalueet. Yhteysviranomaisen korostaa, että tällöin luonnollisesti on huomioitava myös uudet tuotantoon suunnitellut turvetuotantoalueet.

Karttatarkastelun perusteella pintavalutuskentäksi suunniteltu alue on ojitettu. Pintavalutuskentät tulisi yleensä pyrkiä rakentamaan ojittamattomille alueille oikovirtausten estämiseksi. Hankevas- taavan tulee arvioida ojitetun kentän toimivuutta vesienkäsittelyrakenteena. Arviointiselostuksessa on vertailtava yhtenä vesiensuojelumenetelmänä myös kemikalointia.

Pohjavedet. Lähimmistä pohjavesialueista ei ole esitetty tietoa ohjelmassa. Lähimmät pohjavesialueet ovat Kotikankaan ja Lintukankaan tärkeät pohjavesialueet noin 1,3 km:n ja 2 km:n etäisyydellä hankealueesta. Luvun 7.2.2 mukaan YVA-menettelyssä tullaan arvioimaan, voiko kuivatuksesta tai tuotantotoiminnasta aiheutua sellaisia hydrogeologisia muutoksia, jotka vaikuttavat pohjaveden määrään tai laatuun. Yhteysviranomaisen edellyttää, että kaivot tai muut vedenottamot kartoitetaan 1000 metrin säteellä ja 500 metrin säteellä olevien käytössä olevien kaivojen vedenlaatu selvitetään. Etäisyydet lähimpiin pohjavesialueisiin ja mahdollisiin kaivoihin tai vedenottamoihin tulee esittää kartalla ja tekstissä.

Ilma. Ilmapäästöjen osalta ohjelmassa mainitaan tarkasteltavaksi hiukkaspäästöt laskentamallin perusteella. Tulokset esitetään ilmanlaadun ohjearvoihin verrannollisina tunti- ja vuorokausipitoisuuksina. Pölyhaitan tarkastelualueena on avoimuudesta riippuen noin 300–1000 metrin etäisyys tuotantokentän reunasta ja/tai 2000 metrin etäisyys tuotantokentän keskipisteestä. Tarkastelua voidaan pitää riittävänä ja menetelmä on hyvin kuvattu.

Ilmasto. Arviointiohjelmassa ei ole lainkaan mainittu tarkasteltavaksi ilmastovaikutuksia, vaikka ilmastomuutos on eräs tämän hetken vakavimmista maailmanlaajuisista ympäristöongelmista. YVA-asetuksen 10 §:n mukaan arviointiselostuksessa on esitettävä selvitys hankkeen ympäristövaikutuksista, YVA-lain 2 §:n mukaan ympäristövaikutuksella tarkoitetaan hankkeen välittömiä ja välillisiä vaikutuksia mm. ilmastoon. Ilmastovaikutusten arviointi tulee siis sisällyttää YVA-selostukseen. Turvetuotannon ilmastovaikutuksista on myös olemassa tutkimustuloksia, joten asiaa ei voi sivuuttaa puutteellisiin tutkimustuloksiin vedoten. Vaikutusten osalta yksilöinti hankealueen tasolle voi toki olla hankalaa, mutta silloin asiaa tulee tarkastella yleisemmällä tasolla.

Uusien tutkimustulosten mukaan turpeen energiakäyttö aiheuttaa nykyisillä hyödyntämistavoilla, jos turve tuotetaan pääosin metsäojitetuilta soilta, suunnilleen kivihiilen luokkaa olevan kasvihuonekaasuvaikutuksen (*Turpeen ja turvemaiden käytön kasvihuonevaikutukset Suomessa – tutkimusohjelma*, MMM 11/2007 ja Boreal Environment Research 12:211-223). Suopellon ja metsäojitetun suon maaperät ovat päästölähteitä, minkä vuoksi niiden hyödyntäminen turvetuotantoon olisi VTT:n tutkimuksen (Kirkinen, 2007) mukaan luonnontilassa olevien soiden käyttämistä suotavampaa. Ilmastovaikutusten osalta tulee arvioida myös hankkeeseen liittyvän liikenteen aiheut-

tamat kasvihuonekaasupäästöt. Lisäksi olisi hyvä arvioida maankäytön muutosten ja jälkikäytön aiheuttamien kasvihuonekaasupäästöjen suuruutta (vrt. em. Kirkinen J. ym. 2007).

Vaikutukset kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen

Ohjelmassa esitetään arvioitavaksi luontovaikutukset kalaston, kasvillisuuden ja linnuston osalta. Kalastollisten vaikutusten tarkastelualueena on Vieresjoki ja Lappajärvi. Alueella tehdään biotyyppikartoitus ilmakuviin perusteella ja selvitetään maastokäynneillä biotyypeillä vallitseva kasvilajisto, mahdolliset uhanalaiset lajit sekä ravinteiset suotyyppit. Hankealueen ja tuotantoalueen väliin jäävästä reunavyöhykkeestä ja nykyisten ojitusten kuivattavasta vaikutuksesta johtuen kasvivaikutusten arvioidaan jäävän valtaosin hankealueen sisälle. Suolinnut lasketaan kartoitusmenetelmällä kahdella laskentakerralla ja haastatteleamalla paikallisia asiantuntijoita. Linnustovaikutusten arvioidaan ulottuvan 20-500 metriin hankealueesta lintulajista ja maastosta riippuen. Perhoslajistoa kartoitetaan linjalaskentamenetelmällä. Muuta eläimistöä selvitetään asiantuntijahaastatteluilla. Liito-oravan mahdollista esiintymistä arvioidaan biotooppikartoituksen yhteydessä. Muita eliöryhmiä kuten pikkunisäkkäitä tai perhosia ei ole tarkoitus selvittää.

Ohjelmassa ei ole esitetty tietoja hankealuetta lähimmistä Natura- tai luonnonsuojelualueista. Lähimmät Natura- tai luonnonsuojelualueet sijaitsevat yli 10 km:n etäisyydellä (esim. Hautahuhdan suojelualue, Räytingin lehdot), mikä olisi hyvä ainakin mainita arviointiselostuksessa.

Kasvillisuusvaikutusten tarkastelualueeksi esitetään ns. hankealuetta. Arviointiselostuksessa tulisi esittää selkeän karttatarkastelun avulla, millainen alue jää varsinaisen tuotantoalueen ulkopuolelle hankealueelle, jotta voidaan arvioida kasvillisuusvaikutusalueen laajuutta. Sekä linnuston, muun eläimistön (mukaan lukien perhoset ja muut uhanalaiset hyönteislajit) että luontotyyppitasoisen luonnon monimuotoisuustarkastelun tarkastelualueen on syytä käsittää koko kyseiset suoyhdistymät ekologisina kokonaisuuksina reunametsineen niin, että myös pienilmaston muuttumisen vaikutukset arvioidaan.

Yhteysviranomaisen edellyttää, että hankkeen mahdolliset vaikutukset suojeltuihin ja muihin huomionarvoisiin lajeihin tulee selvittää riittävästi. Hankealueelta sekä sen vaikutusalueelta tulee selvittää vähintään ne luontodirektiivin liitteen IV a lajit, joiden esiintyminen Iso-Saapasnevan alueella on mahdollista. Liitteen lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on luonnonsuojelulain 49 § 1 momentin mukaisesti kielletty. Esimerkiksi Vieresjoella esiintyvä saukko on EU:n luontodirektiivin mukaan silmälläpidettävä laji, jonka suotuisa suojelutaso on säilytettävä, ja Ähtävänjoessa esiintyy jokihelmisimpukkaa. Luontodirektiivin liitteen IV a lajeista voi turvetuotantoon suunnitelluilla alueilla yleisesti ottaen esiintyä esimerkiksi viitasammakko, sukeltajia, korentoja ja perhosia ja kasvilajeista liitteen IV b lajeista tikankontti ja lettorikko (ks. tarkemmin *Luontoselvitykset turvetuotannon ympäristölupahakemuksessa*, liitteet). Myös alueen sammal-, jäkälä- ja kääpälajistoa tulisi arvioida selvitysten yhteydessä.

Linnuston osalta on myös arvioitava, onko suolla erityistä merkitystä muutonaikaisena levähdysalueena. Myös vaikutukset riistaeläimistöön tulee selvittää, sillä alueella esiintyy mm. hirviä, metsäpeuroja ja kanalintuja.

Luonnon monimuotoisuuteen/luontotyyppeihin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa on erityistä huomiota kiinnitettävä Suomen luontotyyppien uhanalaisuus -selvityksessä (Suomen ympäristö 8/2008) uhanalaisiksi tai silmälläpidettäviksi todettuihin luontotyyppihin.

Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen, rakennuksiin, maisemaan, kulttuuriperintöön ja luonnonvarojen hyödyntämiseen

Yhdyskuntarakenne ja rakennukset. Ohjelman mukaan arvioidaan kylärakenteen kehitysnäkymiä (esim. uudisrakentamisen ohjautumista pois päin hankealueesta) sekä rakennuskannan muutoksia. Lappajärven ympäristölautakunnan tai kunnanhallituksen lausunnoista ei tule esille mitään alueeseen kohdistuvia kaavoitus suunnitelmia. Tilanne on kuitenkin hyvä varmistaa. Nykyisen maankäytön lisäksi tulee pohtia alueen jälkikäyttömahdollisuuksia ja -tarvetta. Myös liikennevai-
kutusten merkitystä maankäytön kannalta tulee arvioida ja selvittää turvekuljetusten määrä ja reitit (ei vain edestakaiset kuormien kuljetusreitit) tarkoin asutuksen kannalta.

Kulttuuriperintö ja maisema. Arviointiohjelmassa maisemallisten ja kulttuurihistoriallisten vaikutuksiin liittyen todetaan selvitettäväksi mahdolliset kulttuurihistorialliset kohteet ja maisemallisesti merkittävimmät kohteet. Merkittävyys arvioidaan suon virkistys- ja maisema-arvon ja seudun vastaavien suomaisemien esiintymisen perusteella. Lähin rakennetun kulttuuriympäristön alue sijaitsee Itäkylässä yli 6 km:n etäisyydellä hankealueelta. Hankealueella sijaitsee tervahauta, joka on huomioitava suunnittelussa. Muinaismuistolain mukaan yleissääntönä on, että yli sadan vuoden ikäiset tervahaudat ovat muinaisjäännöksiä. Maisemavaikutuksia on tarpeen arvioida esimerkiksi havainnekuvin asukkaiden kannalta merkittävistä katselupisteistä ja esittää esimerkkejä arviointiselostuksessa. Arviointiselostuksessa on pohdittava suoluonnon maisemakuvallista merkitystä sekä suomalaisen yleisyyttä kunta- ja maakunta- ja valtakunnan tasolla.

Luonnonvarat. Kalastovaikutusta arvioidaan ohjelma mukaan kalastuskunnille lähetettävän tiedustelun perusteella sekä vesistövaikutusten arviointiin ja kirjallisuuteen perustuen. Mikäli näillä ei kuitenkaan saada riittävää tietoa kalaston nykytilasta ja hankkeen vaikutuksista siihen, tulee selvityksiä tarkentaa sähkökoekalastuksilla ja koeravustuksella TE-keskuksen kalatalousyksikön lausunnon mukaisesti Vieresjoen ja Lappajärven luonnontaloudellisen arvon selvittämiseksi. Hankkeen mahdollisesti toteutuessa on kaikkien osapuolien oikeusturvan kannalta tarpeen, että lähtötietolannetiedot ovat riittäviä. Luonnonvarojen hyödyntämiseen liittyen on selvitettävä myös alueen merkitys metsästyksen, sienestyksen ja marjastuksen kannalta kuten ohjelmassa on todettakin.

Riskit ja haitallisten vaikutusten vähentämiskeinot sekä vaikutusten seuranta

Ohjelman mukaan YVA-selostuksessa tarkastellaan myös mahdollisten onnettomuusriskien kuten tulipalojen ja rankkasateiden ja tulvien aiheuttamien patojen murtumisten seurauksia. Yhteysviranomaisen pitää tarkastelua tärkeänä. Tarkasteluun on hyvä sisällyttää ilmastomuutoksen merkitys poikkeuksellisia sääoloja ja tulvariskiä lisäävänä tekijänä. Myös esimerkiksi liikenneturvallisuuden ja polttoaineiden varastointiin alueella liittyvät riskit tulee mainita. Riskien osalta on hyvä esittää myös niihin liittyvät ehkäisytöimenpiteet ja toimintasuunnitelmat.

Arviointiohjelmassa todetaan (luku 3.2.5) haittojen torjunnan ja lieventämisen osalta, että mahdollisuudet liittyvät tuotantoalueiden sijoitukseen ja määrään, suojavaikuteiden sijaintiin ja määrään, vesiensuojelutoimenpiteisiin, kuivatusvesien johtamispaikkoihin, rakennettavan tiestön sijoittamiseen ja häiriötä aiheuttavien toimintojen ajoittamiseen. Näitä on tarpeen tarkastella kaikkien merkittäviksi nousevien ympäristövaikutusten osalta ja nimenomaan Iso-Saapasnevan alueen kannalta.

Ehdotus ympäristövaikutusten seurantaohjelmaksi tulee YVA-asetuksen mukaan esittää arviointiselostuksessa. Ohjelmassa on esitetty, että selostuksessa esitettävä ehdotus tarkkailuohjelmaksi sisältää käyttö-, päästö-, vesistö- ja kalastovaikutustarkkailun. Tarkkailuohjelmaan tulee sisällyttää myös muiden merkittäviksi todettujen ympäristövaikutusten tarkkailu, kuten linnustotarkkailu.

Vaikutusten seurannan tulee ulottua riittävän pitkälle ajanjaksolle ja kattaa myös toiminnan lopettamisen jälkeinen aika.

Vaikutusten selvittämiseen liittyvät ongelmat

Luvussa 7.1 esitetään, että arviointiselostuksessa kuvataan käytettyjen tietojen puutteet ja epävarmuustekijät. Tämä onkin tärkeää ja edellyttää jatkuvaa dokumentointia YVA-menettelyn aikana. Esimerkiksi luontoselvitysten osalta tulee huomioida erityisen sateisen kesän 2008 vaikutus tulosten luotettavuuteen. Kaikkien esitettävien arviointitulosten yhteydessä tulee selostaa, missä menetelmissä, tiedoissa, tutkimustuloksissa tai arvioinnin kohteissa epävarmuutta ja oletuksia mahdollisesti esiintyy ja miten ne vaikuttavat tulosten luotettavuuteen.

Osallistuminen

Arviointiohjelmassa esitetään YVA-asetuksen 9 § mukaisesti suunnitelma arviointimenettelyn ja siihen liittyvän osallistumisen järjestämisestä. YVA-menettelyn aikana järjestetään suunnitelmien mukaan kaksi yleisölle avointa tiedotus- ja keskustelutilaisuutta. Tilaisuudet järjestetään sekä arviointiohjelman- että arviointiselostusvaiheissa kuulutusaikana. Ensimmäinen, arviointiohjelmaan liittyvä tilaisuus pidettiin Lappajärvellä valtion virastotalossa 26.8.2008 ja siinä oli 14 osallistujaa. Seuraava yleisötilaisuus on suunniteltu pidettäväksi syksyllä 2008 arviointiselostuksen valmistusvaiheessa. YVA-menettelyn osallistumisjärjestelyjä ja vaikuttamismahdollisuuksia voidaan pitää riittävinä.

Hankkeen YVA-menettelyn tukena ei ole toiminut ohjausryhmää. Yhteysviranomainen pitää ohjausryhmän toimintaa yleensä ottaen erinomaisena keinona ohjata YVA-menettelyä ja arviointiselostuksen laatimista. Se ei kuitenkaan ole välttämätöntä, jos yhteistyö hankevastaavan, viranomaisten ja muiden asiaan liittyvien tahojen kesken saadaan muutoin toimimaan riittävällä tavalla.

Hankkeeseen liittyvää muuta tiedottamista ei ole kuvattu arviointiohjelmassa. YVA-ohjelma on luettavissa hankevastaavan internet-sivuilla, mutta siellä ei ole mitään muuta tietoa hankkeesta. Hankesivua voitaisiin päivittää ajankohtaisilla tiedoilla YVA-menettelystä ja esimerkiksi tiivistelmillä valmistuneista selvityksistä. Avointa tiedotuslinjaa kannattaa suosia jatkossa ja laatia tarvittaessa esimerkiksi lehdistötiedotteita YVA-menettelyn etenemisestä.

Raportointi

Arviointiohjelmassa esitetyt asiat olisivat paikoin kaivanneet perusteellisempia kuvauksia ja selityksiä. Arviointiohjelmaa on jonkin verran havainnollistettu karttojen, kuvien ja taulukoiden avulla. Arviointiselostuksessa näitä kannattaa hyödyntää enemmänkin. Esimerkiksi tietoiskulaatikot, kuvat eri vesienkäsittelymenetelmistä, havainne- ja maisemakuvat sekä tiivistelmät ja taulukot merkittävistä ympäristövaikutuksista auttaisivat lukijaa ymmärtämään hanketta ja sen vaikutuksia paremmin. Useat ohjelmassa esitetyistä kartoista ovat melko epäselviä ja niiden tekstit vaikealukuisia (esim. kuva 2, 4, 5, 11). Kartat saisivat olla kooltaan suurempia, niissä tulisi esittää mitta-kaava etäisyyksien hahmottamiseksi ja mittakaavat saisivat olla tarkempia. Tulevassa arviointiselostuksessa voisi olla pieni sanasto, sillä kaikki turvetuotantoon liittyvät termit eivät välttämättä ole tuttuja kaikille lukijoille.

Arviointiohjelman teksti kirjoitusvirheineen antaa hieman viimeistelemättömän kuvan ja vaikutelman, että työtä on jouduttu tekemään kiireellä. Jäsennys ja sisällysluettelo ovat hieman sekavia. Lähdeluettelosta puuttuu tiedot ainakin seuraavasta tekstissä mainitusta lähteestä: Eurola ym. 1995. Yhteysviranomaisen yhteyshenkilön tiedot tulee korjata arviointiselostukseen.

Ohjelma sisältää tiivistelmän, jossa esitetään pääkohdat hankkeesta, sen aikatauluista, alueen nykytilanteesta, YVA-menettelystä ja vaikutusten arvioinnista. Tiivistelmässä ei ole kuitenkaan esitetty lainkaan tarkasteltavia vaihtoehtoja.

Yhteenvedo ja ohjeet jatkotyöhön

Arviointiohjelmassa on käsitelty kaikkia YVA-asetuksessa edellytetyjä asioita ja se täyttää arviointiohjelmalle YVA-asetuksen 9 §:ssä asetetut vaatimukset. Ohjelma on kuitenkin sisällöltään ja monin kohdin hieman pintapuolinen ja yleisellä tasolla liikkuva. Ohjelmalle olisi ollut eduksi keskittyä enemmän itse hankealueeseen ja siihen kohdistuvien tietojen esittämiseen.

Ohjelma antaa puitteet jatkotyöhön, kun sitä tarkennetaan ja täydennetään edellä kuvattujen selvitystarpeiden osalta, esimerkiksi:

- Täydennetään ohjelmassa esitettyjä hankkeeseen liittyviä lupia, suunnitelmia ja ohjelmia sekä muita hankkeita ja pohditaan niiden suhdetta hankkeen kannalta. Hanketta on syytä tarkastella erityisesti vesienhoidon toimenpideohjelmien ja kansallisen ilmastostrategian kannalta.
- Esitetään vaihtoehdot ja niiden sisältö (vesienkäsitteilymenetelmät, vesienjohtamisvaihtoehdot) selkeästi arviointiselostuksessa. Tarkastellaan myös tuotantoalueen rajaukseen liittyviä vaihtoehtoja sekä kemikalointia.
- Arvioidaan ympäristövaikutuksia hankkeen koko elinkaaren ajalta: kuivatusvaihe, turpeen nosto-aika, jälkihoito ja jälkikäyttö. Tarkastellaan vaiheisiin liittyviä ympäristövaikutuksia eritellen.
- Selvitetään Iso-Saapasnevan lisäksi myös Lappajärven virkistyskäyttöarvoon kohdistuvat vaikutukset.
- Tarkastellaan riittävästi hankkeen vaikutusta tulvaherkkyyteen, alivirtaamakausien vesitilanteeseen sekä vesistövaikutusalueen kuormitukseen. Huomiodaan erityisesti Lappajärveen kohdistuvat vaikutukset ja vedenlaatutavoitteet.
- Sisällytetään arviointeihin myös ilmastovaikutukset sekä suoalueen että turpeen energiakäytön kannalta.
- Tarkennetaan luontoselvityksiä siten, että hankealueen luontoarvoista saadaan riittävä kuva. Myös hyönteisselvitykset tulee tehdä osana luontoselvityksiä.
- Pohditaan ohjausryhmän tarpeellisuutta ja tiedotetaan hankkeesta avoimesti kansalaisten osallistumismahdollisuuksien turvaamiseksi.
- Täydennetään ja ajankohtaistetaan käytettävää lähdeaineistoa esitetyn mukaisesti. Esitetään käytettävät selvitykset ja arviointimenetelmät selkeästi arviointiselostuksessa ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

Arviointiohjelmasta toimitetut lausunnot ja mielipiteet ja yleisötilaisuudessa esitetyt näkemykset auttavat osaltaan ympäristövaikutusten arvioinnin suunnittelussa ja suuntaavat arviointia merkitykselliseksi koettujen vaikutusten selvittämiseen. Laadittavassa arviointiselostuksessa tulee todeta, miten yhteysviranomaisen lausunto, saapuneet lausunnot ja mielipiteet sekä muissa yhteyksissä esiin tulleet kannanotot on otettu huomioon arvioinnissa.

5. LAUSUNNON NÄHTÄVILLÄOLO

Ympäristökeskus lähettää lausuntonsa tiedoksi lausunnonantajille ja mielipiteiden esittäjille. Lisäksi yhteysviranomaisen lausunto pidetään yleisön nähtävillä yhden kuukauden ajan lausunnon antamisesta Lappajärvellä ja Vetelissä kuntien virallisilla ilmoitustauluilla sekä kuntien pääkirjastoissa niiden virka- tai aukioloaikoina. Lisäksi lausunto tulee nähtäville Länsi-Suomen ympäristökeskuksen internetsivuille osoitteeseen: www.ymparisto.fi/lsu/yva-vireilla. Yhteysviranomainen on toimittanut hankkeesta vastaavalle kopiot kaikista annetuista lausunnoista ja mielipiteistä. Alkuperäiset asiakirjat säilytetään Länsi-Suomen ympäristökeskuksen arkistossa.

Johtaja

Pertti Sevola

Ylitarkastaja

Anu Lillunen

Jakelu

Vapo Oy, suoritemaksua vastaan

Tiedoksi

Lausunnon antajat ja mielipiteen esittäjät

Ympäristöministeriö

Suomen ympäristökeskus, liitteenä 2 kpl arviointiohjelmia

LIITE

Maksun määräytyminen ja maksua koskeva muutoksenhaku

LIITE

Suoritemaksu

5450 €

Maksun määräytyminen ja maksua koskeva muutoksenhaku

Maksu määräytyy ympäristöministeriön asetuksessa alueellisen ympäristökeskuksen maksullisista suoritteista (1387/2006) olevan maksutaulukon mukaisesti. Maksutaulukon mukaan YVA-laissa tarkoitettu lausunnosta arviointiohjelmasta perittävän maksun suuruus kahden kunnan alueella on 5450 € (4370 € + 1080 €).

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että lausunnosta perittävän maksun määräytymisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua Länsi-Suomen ympäristökeskukselta kuuden kuukauden kuluessa maksun määräytymisestä.

Länsi-Suomen ympäristökeskuksen

käyntiosoite: Länsi-Suomen ympäristökeskus, Koulukatu 19, 65101 Vaasa

postiosoite: Länsi-Suomen ympäristökeskus, PL 262, 65101 Vaasa

puhelin: 020 490 109

telefax: 020 490 5251

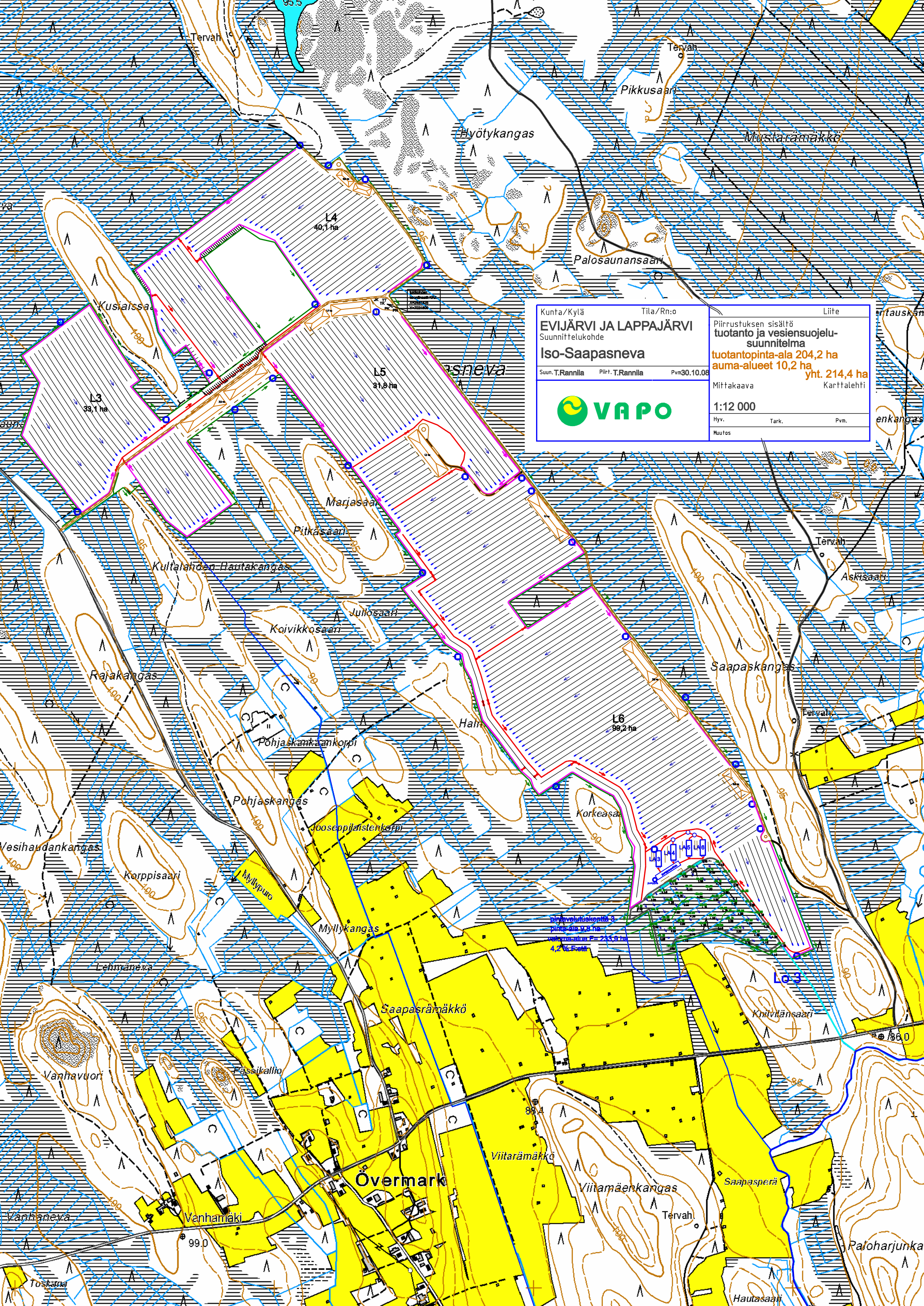
sähköpostiosoite: kirjaamo.lsu@ymparisto.fi

aukioloaika: klo 8.00–16.15

Liite 3

**Hankealueen suunnitelmakartta vaihtoehtona
pintavalutus (1:12 000)**

Kunta/Kylä	Tila/Rn:o	Liite
EVIJÄRVI JA LAPPAJÄRVI		Piirustuksen sisältö
Suunnittelukohte		tuotanto ja vesiensuojelu-
Iso-Saapasneva		suunnitelma
Suun. T.Rannila Piirt. T.Rannila Pvm 30.10.06		tuotantopinta-ala 204,2 ha
		auma-alueet 10,2 ha
		yht. 214,4 ha
		Mittakaava Karttalehti
		1:12 000
		Hyv. Tark. Pvm.
		Muutos

 VAPO

Päävesiläiskenttä 3
pinta-ala 0,8 ha
valtuustoluokka P-235,9 ha
4,2 % E-tila